Openbaar Zaaknummer: Z/24/244650

Informatienota voor de Gemeenteraad

Onderwerp: Evaluatie pilot "Licht waar nodig, donker waar mogelijk"

Datum: 16 juli 2024

Kernboodschap
Tijdens de raadsvergadering van 22 juni 2023 heeft uw raad het beleids- en beheerplan openbare verlichting vastgesteld. Vervolgens is in het najaar van 2023 een start gemaakt met de voorbereiding van een pilot. De wijken Saltshof, Veenhof en Hof van Hagevoort zijn gekozen om de pilot uit te voeren. De openbare verlichting is daar aan vervanging toe. De pilot liep in het eerste kwartaal van 2024. Bij deze notitie treft u de evaluatie aan van de pilot. We informeren u over de resultaten en de te nemen vervolgstappen.

Eerdere besluiten

Datum	**Korte omschrijving eerder genomen besluit (vermeld zo mogelijk het zaaknummer/documentnummer)**
22-06-2023	**Z/23/121377 Beleid- en beheer openbare verlichting 2023 t/m 2030.**

Toelichting
Op 22 juni 2023 heeft uw gemeenteraad het nieuwe beleids- en beheerplan openbare verlichting 2023-2030 vastgesteld. Na 10 jaar was het "oude" plan dringend aan een herijking toe. Niet alleen de ontwikkelingen rondom ledverlichting en dimmen gaven daartoe aanleiding. Vooral maatschappelijke ontwikkelingen en energie- en klimaatdoelstellingen dwingen ons om op een andere manier te kijken en om te gaan met vraagstukken rondom openbare verlichting.

De titel van het nieuwe beleidsplan 'Donker waar mogelijk, licht waar nodig' maakt dat ook duidelijk. Was voorheen de regel verlichten tenzij….., nu draaien we dat om en is het uitgangspunt niet verlichten tenzij …..

In het nieuwe plan verlaten we het uitgangspunt dat de openbare ruimte volop en optimaal verlicht moet zijn. De nieuwe doelstelling is, we verlichten alleen daar waar dat nodig is en op de gewenste tijdstippen.

Met andere woorden "Licht op maat". Daar waar het mogelijk is, is het donker!

Dit betekent in de praktijk dat we aan de hand van de plaatselijke omstandigheden bepalen waar en hoeveel verlichting er geplaatst wordt.

Voorbereiding Pilot
Na vaststelling van het beleids- en beheerplan Openbare Verlichting 2023-2030 is gestart met de voorbereidingen voor een pilot in de wijken Saltshof, Veenhof en Hof van Hagevoort.Voor deze pilot is een concept verlichtingsplan opgesteld. Dit concept verlichtingsplan betreft een uitvoeringsplan met aanpassing in de bestaande situatie conform de uitgangspunten, zoals opgenomen in het in 2023 vastgestelde beleidsplan. Het is een technische uitwerking van toe te passen armaturen, een herschikking van masten en mogelijk toe te passen alternatieven in genoemde wijken.

Belangrijk afwegingskader is dat de verkeersveiligheid niet in gevaar mag komen. In bochten en op kruisingen werd en wordt verlichting daarom gehandhaafd.

Met deze pilot is in de betreffende wijken ca. 40% van de verlichting als proef uitgezet. Dit percentage ligt boven het gemiddelde dat we denken gemeentebreed uit te kunnen zetten.

Uitgangspunt bij het opstellen van het verlichtingsplan is in eerste instantie niet het terugbrengen van het aantal lichtbronnen. Doel is alleen daar verlichten waar het nodig is en op de gewenste tijdstippen.

Er spelen veel factoren een rol en op iedere locatie moeten deze worden afgewogen. Voorbeelden:

1. De verkeersveiligheid mag niet in het gedrang komen.
2. In bochten en op kruisingen handhaven we de verlichting.
3. Er is gekeken naar de afstand tussen masten en het lichtniveau ter plaatse.
4. Er zijn straten waar meerdere masten uitgezet konden worden. Desondanks bleef er voldoende licht aanwezig.
5. Er zijn ook straten waar het uitzetten niet mogelijk was.
6. Er is gekeken naar hoogte van masten, breedte van wegen en het type weg.
7. Op de rotonde Kavelpad en het parkeerterrein bij Sportpark Woezik stellen we voor de afzonderlijke masten te vervangen door één of meer centrale masten met een aantal uithouders. Dit is in de pilot nog niet uitgevoerd, omdat dit planningstechnisch niet mogelijk was.
8. Soms is in woonwijken het verwijderen van verlichtingsbronnen de meest voor de hand liggende maatregel, omdat er dan nog voldoende verlichting overblijft.

In deze fase is (nog) niet gekeken welke alternatieven ingezet kunnen worden als er behoefte is aan deze alternatieven.

Informatie aan bewoners
Via een huis-aan-huis verspreidde bewonersbrief zijn bewoners geïnformeerd over de plannen en het pilot. In totaal zijn circa 1.500 adressen aangeschreven. De brief gaf uitleg over de pilot en waarom een deel van de verlichting werd uitgezet. Ook via social media en de Wegwijs is hierover gecommuniceerd.

Met Team Communicatie is een projectpagina opgezet op de website van gemeente Wijchen (https://www.wijchen.nl/projecten/verlichting). Daar konden bewoners in de

periode 1 januari t/m 31 maart 2024 reacties achterlaten op het verlichtingsplan en de pilot.

Start in de wijken
Direct na de kerstperiode is een start gemaakt met het uitzetten van verlichting. Lichtmasten werden voorzien van een sticker, zodat bewoners wisten dat de mast niet kapot was, maar in het kader van de pilot was uitgezet.

In de startperiode van de pilot verliep niet alles vlekkeloos. Door een grote, hardnekkige netwerkstoring stonden veel meer lampen uit dan gepland. Alleen de netbeheerder kon dit probleem oplossen, wat een aantal weken duurde. Waar mogelijk hebben wij in eigen beheer storingen verholpen, waardoor sommige verlichting weer sneller geactiveerd kon worden.

Verwarring bij bewoners
De combinatie van de pilot en de netwerkstoring zorgde voor verwarring bij bewoners. Het was voor hen vaak niet meer duidelijk waarom een lichtbron niet meer werkte, welke keuzes gemaakt waren uit hoofde van de pilot en waarom er – bijvoorbeeld - op bepaalde kruispunten geen verlichting meer brandde, terwijl dat wel de bedoeling was. Deze gang van zaken heeft de pilot onder druk gezet.

Reacties
In totaal hebben ca. 325 inwoners een melding gedaan via de projectpagina op de website. De multi-melders (meerdere berichten van dezelfde respondent) zijn hierin niet meegenomen. Melders ontvingen via een automatische reply een bericht dat er binnen een week contact zou worden opgenomen. Dit is in een aantal gevallen helaas niet gebeurd.

Een aantal inwoners gaf aan zich onveilig te voelen nu het verlichtingsniveau lager is. Het gevoel van sociale onveiligheid verschilt per persoon en wordt zeer individueel gevoeld. Uit opgevraagde politiecijfers blijkt niet dat het ook daadwerkelijk onveiliger is sinds de start van de pilot. De gemeente wil echter zorgvuldig omgaan met gevoelens van onveiligheid. In het definitieve plan houden we hier zoveel mogelijk rekening mee.

Er zijn ook 22 positieve reacties op de pilot gekomen. Deze melders zijn blij geen lichthinder meer te hebben en/of vinden het heel goed dat er minder licht op straat komt vanwege duurzaamheid, milieu en het nachtelijke effect van verlichting op flora en fauna.

Tijdens de pilot zijn zowel de portefeuillehouder als betrokken ambtenaren een aantal keer het gesprek aangegaan met enkele bewoners die hier specifiek om hadden gevraagd. Zij hebben wel het plan mondeling kunnen toelichten, maar konden niet alle zorgen wegnemen.

Controles in de wijken
Toen de pilot enkele weken liep is de situatie in de wijk gecontroleerd. Daarbij is beoordeeld dat de proef verantwoord is. Het lichtniveau was duidelijk lager dan voor de pilot, maar het was zeker niet te donker. Op een aantal plaatsen is uit oogpunt van verkeersveiligheid of omdat iets meer licht wenselijk was, een enkele mast weer ingeschakeld.

Leefbaarheidsgroep Woezik (LBG)
Op 4 oktober 2023 vond een presentatie plaats voor alle leefbaarheidsgroepen in Wijchen over het nieuwe verlichtingsbeleid. Leefbaarheidsgroep Woezik was hiervoor ook uitgenodigd, maar was hierbij niet aanwezig.

Tijdens een telefoongesprek op 1 februari 2024 tussen de portefeuillehouder en de voorzitter van LBG Woezik heeft de portefeuillehouder de LBG uitgenodigd voor een overleg. De LBG ging niet op dit aanbod in. Zij wilde in eerste instantie alleen schriftelijk communiceren.

Uiteindelijk vond er op 8 april 2024 toch een gesprek met de LBG plaats. De LBG had een eigen plan gemaakt en dit ook breed met raadsleden gedeeld. De LBG heeft dit plan opgesteld op basis van de gevoelens uit de wijk. Aansluitend zijn partijen (gemeente en LBG) door Woezik gefietst. Daarbij zijn probleemsituaties en mogelijke oplossingen/aanpassingen besproken. Afgesproken is dat:

1. de gemeente het nieuwe gemeentelijke concept-verlichtingsplan met de LBG zal delen en bespreken
2. in een klein deel van de wijk de plannen worden ingevoerd om een goed beeld te krijgen van de effecten ervan

Bewonersvereniging Hof van Hagevoort
Op 16 mei 2024 vond een gesprek plaats met de bewonersvereniging Hof van Hagevoort. Deze bewonersvereniging vindt de proef geslaagd en ervaart geen problemen met minder verlichting. Vanuit deze wijk zijn ook weinig reacties ontvangen.

Wat hebben we geleerd

1. De startperiode van de pilot bleek achteraf niet heel gelukkig gekozen. Onder meer de netwerkstoringen zorgden voor een moeizame start van het project. Bij een vervolg is een proactieve aanpak met tussentijdse controles, regelmatig contact met bewoners en afstemming met de netwerkbeheerder essentieel.
2. Het verdient de voorkeur bij een vervolgproject te starten in september, waarna het kan doorlopen tot half januari.
3. Een goede communicatie met leefbaarheidsgroepen en bewoners is essentieel. Duidelijke en tijdige informatie die mensen op de hoogte brengt van gemaakte keuzes en aanpassingen in de verlichting van hun wijk, voorkomt problemen.
4. Reacties van bewoners en andere belanghebbenden verdienen bij vervolgtrajecten een snel antwoord (bijvoorbeeld binnen vijf werkdagen)
5. Inwoners konden via de website mastnummers doorgeven als er iets aan de hand was met de verlichting van een bepaalde mast. Dit gaf hier en daar problemen. Het was niet voor iedereen duidelijk welke informatie men kon aanleveren. Het verdient aandacht om bij vervolgstappen te bekijken of hiervoor een andere methodiek kan worden ingezet.
6. Een project als de verlichtingspilot legt een fors beslag op de capaciteit van de ambtelijke organisatie. Het is niet een project wat je ‘er even bij doet’. Bij een volgend traject moet daarmee meer rekening worden gehouden.

Communicatie
De pilot heeft veel informatie opgeleverd. In lijn met de uitgangspunten en conform afspraken met uw raad stellen wij het (concept) verlichtingsplan bij. Dit plan delen en bespreken we met de LBG, voordat we starten met de uitrol. Via een huis-aan-huis te verspreiden brief informeren we bewoners over het definitieve plan. Op de website van de gemeente kan men op straatniveau zien wat er gaat veranderen.

Uitvoering en Vervolgstappen
Alle reacties zijn doorgenomen. Daarbij ga het om:

1. telefonische reacties
2. reacties van de Leefbaarheidsgroep Woezik
3. reacties vanuit mails

4. reacties die de LBG heeft verzameld

Op basis van deze input, gesprekken met bewoners en met de LBG wordt het verlichtingsplan verder geoptimaliseerd. Er wordt gekeken naar de hoogte van de mast, de locatie en de situatie. Uitgangspunt is en blijft zoals met uw raad op 22 juni 2023 is afgesproken "donker waar mogelijk, licht waar nodig".

Met de LBG is de afspraak dat alvorens we het bijgestelde plan uitrollen we dat eerst met hen bespreken. Daarna wordt in een klein deel van de wijk Woezik het nieuwe plan definitief doorgevoerd. Mogelijk reageren bewoners daar weer op. We beoordelen dan of en hoe we de reacties van inwoners kunnen verwerken. Uitgangspunt daarbij blijft de met uw raad geformuleerde doelstelling alleen daar verlichten waar het nodig is en op de gewenste tijdstippen.
Aansluitend wordt het verlichtingsplan in het resterende deel van Woezik uitgerold. Als blijkt dat de reactie resulteren in aanpassingen die afwijken van het vastgestelde beleid zullen wij uw raad daarover via de reguliere P&C cyclus informeren.

All *lessons learned* gaan we vervolgens aan de slag met het nieuwe verlichtingsplan voor de volgende wijk. We bespreken dat met de LBG en informeren de inwoners. Met de opgedane ervaringen van Woezik kan dan snel een start worden gemaakt met de uitrol van het plan.

Tevens zetten we alternatieven in op plekken waar licht beter vervangen kan worden door bijvoorbeeld een lichter wegdek, belijning en of wegreflectoren.

Met uw raad is in lijn met het amendement afgesproken dat na twee jaar het gerealiseerde verlichtingsplan geëvalueerd wordt.

Geheimhouding:
Niet van toepassing.